stadsholmen

1936–2026

EN TIDNING FÖR STADSHOLMENS HYRESGÄSTER | NR 3 | 2026

Saara räddar äppelsorter på Sundsta

Kundvärdarna håller koll på husen

Malmgården var borgmästarens bostad

1936 – 2026

Vi är ohjälpligt frågvisa

FOTO: KRISTIAN POHL

SEDAN DRYGT ETT ÅR tillbaka skickar vi ut vår hyresgästenkät 12 gånger om året.

Ja, du läste rätt. En gång i månaden skickar vi ut en länk via mail till en digital enkät.

Men för att du som hyresgäst inte ska drunkna i våra frågor, så har vi delat upp det så att varje enskild hyresgäst får enkäten en gång per år.

Finesserna med att ha en enkät som delas ut löpande till en tolftedel av våra hyresgäster är flera: Vi kan återkoppla svaren (som förstås är anonyma) till respektive fastighet snabbare och enklare. Är det missnöje med till exempel renhållning eller något annat så märker vi det direkt. När vi delade ut hyresgästenkäten bara en gång om året så hade vi inte möjlighet att agera lika fort.

Vi kan också följa trender över året på ett bättre sätt och vara mer ”på tå” eftersom vi får återkoppling hela tiden i vårt vardagliga arbete. Säsongsbetonade arbeten (snöröjning, trädgårdsskötsel med mera) får vi nu input på i ”realtid” när frågan är aktuell – inte kanske flera månader senare, som det var förr.

Till dig som hyresgäst återkopplar vi resultaten från enkäten en gång om året (annars tror vi du skulle tröttna). Vi gör det både med information i brevlådan och via trapphusinfo.

Och så har vi börjat träffa er hyresgäster på ett nya sätt: Gårdsmöten. Vi har nu haft ett antal sådana, där vi träffar er hyresgäster under avspända former och grillar lite korv och fikar. Inga digitala enkäter trumfar ett möte där vi ses på riktigt – och kan prata om stort och smått som rör ditt boende.

FREDRIK JUHNELL,
FÖRVALTNINGSCHEF

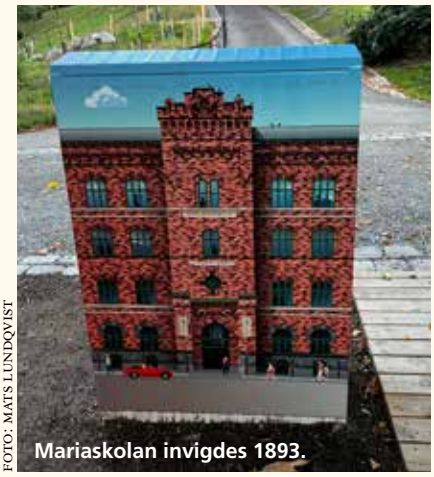

FOTO: MATS LUNDQVIST

Mariaskolan invigdes 1893.

FINT ELSKÅP I TANTOLUNDEN

TANTOLUNDEN – DÄR STADSHOLMENS fastighet Ekermanska malmgården ligger, har fräschats upp med en ny ”entré” vid Ringvägen. Ett elskåp i parken har också förvandlats från grådaskig plåtbox till ett vackert och roligt konstverk. Här syns anrika Mariaskolan belägen på andra sidan Ringvägen, invigd 1893.

Är det inte dags att något elskåp pryds med en vacker målning av något Stadsholmenhus?

FOTO: MATS LUNDQVIST

Allspelet var uppskattat.

SPELEMÄN OCH DANSARE SAMLADES PÅ KRISTINEHOV

DEN 16 AUGUSTI var det musik och dans i det gröna på Södermalm. Då hölls nämligen en spelmansstämma med tillhörande dans på Kristinehovs malmgård.

Bland annat var Slagsta gilles spelmän på plats, och det hölls familjedans. Dagen inleddes med ”allspel” – då kunde den som ville ansluta med sitt instrument och vara med och spela.

FOTO: MATS LUNDQVIST

VALKIG ASK PÅ LÅNGHOLMEN

BAKOM VINTERUPPLAGDA BÅTAR under sina presenningar gömmer sig ett märkligt träd. Den 300 år gamla asken har dubbla stammar och växer på Skutskepparvägen nära Pålsundsbron. Flertalet utväxter gör att trädet ser ”valkigt” ut och det kan bero på en genmutation. Det har funnits planer på att skydda trädet som formellt naturminne, men så har ännu inte blivit fallet. Carl von Linné registrerade det märkliga trädet på 1740-talet.

TIDNINGEN STADSHOLMEN
ADRESS: Stadsholmen, Söder Mälarstrand 21, 118 20 Stockholm
TELEFON: 08-508 365 50 | E-POST: annika.gerdin@stadsholmen.se
REDAKTÖR: Mats Lundqvist | REDAKTION: Anna Birath, Annika Gerdin, Fredrik Juhnell, Peter Hjorter
ANSVARIG UTGIVARE: Fredrik Juhnell
FORMGIVNING: Ellen Rizzi | TRYCK: Tellogruppen AB
OMSLAG: Landskapsarkitekten Saara Saukko på Sundsta gård.
OMSLAGSFOTO: Kristian Pohl

STADSHOLMEN

Stadsholmen är ett fastighetsföretag med ett unikt uppdrag – att äga, rusta upp och förvalta hus med stora antikvariska värden i Stockholms stad.
Läs mer om oss på www.stadsholmen.se och följ oss även på Facebook.

Kundvärdarna håller koll på våra hus

Stadsholmens fyra kundvärdar träffar du i receptionen och ute i våra fastigheter. Inflyttningar, nyckelhantering, ronderingar och brandskyddsfrågor står bland mycket annat på deras återkommande långa lista.

text: **MATS LUNDQVIST** *foto:* **KRISTIAN POHL**

ROLLEN SOM BOVÄRD försvann – istället kom kundvärdarna:

– Till stora delar gör vi det vi gjorde förr, säger Christer. Skillnaden är att vi inte är inne i lägenheterna och jobbar. Det sköter Reparatörerna om. Men vi har fler fastigheter, en del nya arbetsuppgifter samt samsas om att ta emot er hyresgäster i receptionen här på kontoret.

Christer har jobbat länge på Stadsholmen och har Djurgårdsstaden och Gamla stan som sina områden. Hans kollega Peter är också ”gammal i gården” och har hand om Mariaberget. Ulrika och Tiina har inte jobbat här lika länge, men har liksom sina manliga kollegor en lång och bred erfarenhet av fastighetssektorn.

– Jag jobbar främst på östra Södermalm, säger Ulrika. Jag har också hand om flera hus i ytterstan – som Farsta gård, Herrängens gård och Skärholmens gård.

Tiina har sina flesta hus på Hornsgatan, Mosebacke, Långholmen och Gröndal.

KUNDVÄRDARNA TRÄFFAR FÖRSTÅS många av er hyresgäster under arbetsdagarna. Men kontakterna måste gå via Kundcenter:

– Många vill ju kunna ringa oss direkt, säger Peter. Men det skulle inte fungera. Nu har vi en formalia kring felanmälan som gör att vi kan vara effektiva.

– Nu börjar till exempel ganska många felanmälningar kring värmen i lägenheterna komma, säger Tiina. Då är vi ibland ute och mäter temperaturen ute hos hyresgästerna.

Peter, Tiina, Christer och Ulrika är Stadsholmens kundvärdar.

Andra återkommande arbetsuppgifter är att hälsa nya hyresgäster välkomna och visa lägenheten och huset.

EN ÅTERKOMMANDE ”SURDEG” som Kundvärdarna har att hantera är okynnet att använda trapphuset och allmänna utrymmen som förvaringsplats för privata saker:

– Vi önskade att vi fick använda vår tid bättre än till att hantera detta, säger Christer. Det är nolltolerans som gäller bland annat med anledning av framkomlighet och brandskydd.

– Systematisk brandskyddsarbe ligger också på vår agenda, säger Ulrika. Och där kommer problemet med saker i trapphusen ofta upp.

Mer roligt är att nästan alla kontakter med hyresgästerna är positiva. I den enkät som ni hyresgäster får en gång om året får Kundvärdarna alltid mycket höga betyg:

– Vi har ett roligt jobb som är socialt, säger de. Men som för många andra känner vi väl ibland att arbetsdagen inte räcker till för allt som vi vill hinna med.

FOTO: MATS LUNDQVIST

NU HAR KULTURHUSET HARTWIG INVIGTS

I mitten av september invigdes den nya verksamheten i hörnet Timmermansgatan/SanktPaulsgatan.

–Det är roligt att vi nu har kommit igång, säger Staffan Gerlöw när vi möter honom i den stora salen på övervåningen. Vi har redan ett 80-tal evenemang bokade i höst. Kul också att stadens kulturborgarråd dök upp på invigningen.

Staffan och hans kollegor hoppas att Stadsholmens hus nu ska bli ett hus där både etablerade kulturutövare och nya ska få prova sina vingar.

Här kommer att finnas plats för konserter, utställningar och möten, men också arbetsplatser för folk i ”kultursvängen”.

Läs mer på hemsidan:
www.kulturhusethartwig.se

Landskapsarkitekten Saara Saukko har ett stort engagemang i projektet med att rädda de ovanliga äppelsorterna på Sundsta gård.

Nu räddas äppelsorter på Sundsta gård

På Sundsta gård pågår ett projekt att rädda två tidigare okända äppelsorter. Vi träffade landskapsarkitekten Saara Saukko som berättade mer och lät oss provsmaka äpplena.

text: **MATS LUNDQVIST** *foto:* **KRISTIAN POHL**

Det småregnar när tidningen Stadsholmens utsände går in genom grinden till den lilla gården under Skanstullsbroarna. Saara hukar under ett entrétak vid en av de tre byggnaderna på fastigheten. Men snart ska regnet ge vika och vi ska titta närmare på äppelträden i trädgården bakom husen.

– Här finns flera vanliga äppelsorter också, berättar Saara. Till exempel Säfstaholm och Åkerö.

Men det är de två ovanliga sorterna som vi ska få veta mer om. Redan när Stadsholmen anlitade trädgårdshistorikern Maria Flinck för att inventera Stadsholmens trädgårdar (ca 20 år sedan) stod det klart att Sundsta hade ett par äppelsorter som man inte kunde definiera.

– Pomologen Görel Kristina Näslund var med och sortbestämde äpplen vid inventeringen som de gjorde här år 2009, säger Saara. Då hittade man alltså två okända sorter. Och Görel Kristina Näslund har namngivit de båda sorterna:

– Sundsta vinteräpple och Sundsta augustiäpple är namnen vi nu använder, efter Görel Kristinas namngivning, säger Saara.

De båda sorterna kanske har funnits på flera platser i Stockholm tidigare – men nu finns de enda kända exemplaren bara här på Sundsta.

Vi går in i trädgården för att titta på de gamla träden. Det första trädet med Sundsta vinteräpple ser fint ut, som man tänker sig att ett gammalt äppelträd ska se ut. Men trädet med Sundsta augustiäpple är det inte mycket kvar av.

– Jag blev förvånad över att det klarade sommaren utan att rasa under tyngden av alla äpplen. Etni (som sköter Stadsholmens trädgårdar löpande) var här och plockade kart för att avlasta, säger Saara.

Men – en liten bit bort i trädgården har Saara planterat nya träd med de båda sorterna. Grundstammarna till dessa köp-

De nya träden skyddas mot vilt.

Björn Sporsén har bott länge på Sundsta. Han uppskattar att njuta av äpplena i trädgården.

FAKTA: ÄPPELRÄDDNING PÅ SUNDSTA GÅRD

Projektet med att rädda två okända äppelsorter på Sundsta gård är ett samarbete mellan Stadsholmen, landskapsarkitekten Saara Saukko och arboristen Mats Eriksson på Söderarboristen. Rosenhills trädgårdar har bidragit med nya grundstammar för den ympning som gjorts. Elever från arboristutbildningen har också varit här och under ledning av Saara och Mats beskurit träden. Grenar från moderträden har skickats till Nationella genbanken på SLU i Alnarp för att förökas och sedan registreras.

tes från en plantskola i vintras. Tillsammans med arboristen Mats Eriksson på företaget Söderarboristen har Saara ympat de båda soterna på de nya stammarna. De små träden är omgivna av skyddande nät så att inte vilt ska komma åt dem.

– Vid ympning för man ihop en kvist från moderträdet till stammen på ett nytt träd, säger Saara. Man fixerar skarven med till exempel eltejp.

Saara och Mats har planterat småträd av de här sorterna på flera håll i Stockholm, bland annat på Bromma kyrkogård och i Skarpnäcks koloniområde.

> Jag brukar göra mos av äpplena här i trädgården – det brukar bli jättegott.

– Sådana här projekt är på många sätt beroende av att flera deltar, säger Saara. Rosenhills trädgård, där vi ympat på några grundstammar i somras, tycker att det är roligt att bidra. Och Etni är förstås också involverade.

Grenar från de båda moderträden har också skickats till Nationella genbanken vid SLU, Statens lantbruksuniversitet, i Alnarp:

– Där kan sorterna förökas och bevaras och senare registreras, säger Saara.

HUR SMAKAR DÅ dessa båda ovanliga äpplen? Saara väljer ut några lämpliga exemplar som jag och fotograf Kristian ska få provsmaka tillsammans med Saara. Vi börjar med att titta på utseendet på de båda sorterna.

– Vinteräpplet är lite gult med röda strimmor, jag skulle betrakta det som mört och välsmakande. Absolut värt att bevara.

Jag tar själv en tugga och tycket det smakar bra. Dock inser jag hur svårt det är att utan att ha någon vana sätta ord på smaken på ett äpple.

– Vad gäller augustiäpplet tycker nog jag att det inte når sin fulla potential eftersom det hunnit bli övermoget, säger Saara. Det har en syrlighet och är nog ett bra mosäpple.

Innan vi lämnar Sundsta träffar vi hyresgästen Björn Sporsén som bott länge här. Han och pudeln Luna har blivit nyfikna och kommer ut och pratar.

– Vi som bor här njuter ju av att ha mycket frukt här där vi bor, säger han. Jag brukar göra mos av äpplena här i trädgården – det brukar bli jättegott.

1936 – 2026

DEL 3 – STADSHOLMEN BLIR DEL AV ALLMÄNNYTTAN

Stora protester mot rivningar

I slutet av 1960-talet köper Stockholms stad merparten av aktierna i Stadsholmen. Och 1972 blir företaget en del av allmännyttan – vilket vi är än i dag. Och nu växer opinionen mot rivningarna.

text: **MATS LUNDQVIST**

Den 18 december 1967 tas ett för Stadsholmen viktigt beslut i stadsfullmäktige – staden köper merparten av aktierna i bolaget. Flertalet av husen i stadens äldsta bostadsbestånd förs också över till Stadsholmen under 1972.

De ”nya” hus som Stadsholmen vid denna tid tar över från Stockholms stad ligger till stor del i samlade bebyggelser i det som kommit att kallas ”kulturreservat” – tänkta att räddas undan den rivningsvåg som fortfarande pågick i staden vid den här tiden.

Opinionen var nu till stor del på bevararsidan - allt fler röster hade börjat göra sig hörda för att bevara gamla hus och rusta upp dem. Det är vid den här tiden som det står klart att den gamla bebyggelsen på bland annat Mariaberget kan räddas.

1971 rasade ”almstriden” i Kungsträdgården, då folkopinionen protesterade mot att träd skulle fällas i parken för att ge plats för T-baneuppgång och butiker. Träden räddades och händelserna blev en symbolisk seger för en grön stadsmiljö och mot rivningar. Många minns också ockupationerna i kvarteret Mullvaden nedanför Mariaberget.

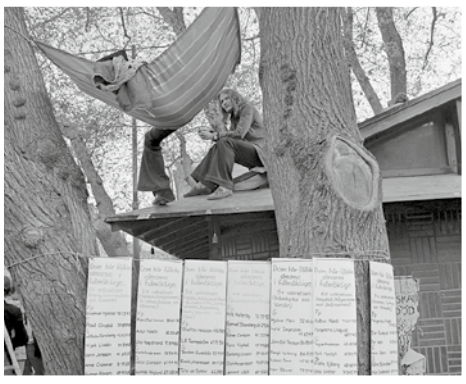

FOTO: LENNART AF PETERSENS, STADSMUSEET

Almstriden fick mycket uppmärksamhet i media.

FOTO: O. HEIMER, SSM E30095

Huset i kvarteret Ormen på Bellmansgatan/Brännkyrkagatan har inte förändrats exteriört så mycket. Bilden är från 1912 då det fortfarande fanns en bro från den lilla gatpuckeln in till huset.

Ett annat, mer ”kameralt” faktum gav också rejäl draghjälp åt bevarandeivrarna: Nya, statliga, låneformer gav möjlighet till finansiering av de ofta kostsamma upprustningarna och moderniseringarna. Träkåkar på Södermalm med ”slumstämpel” fick chans att överleva.

Nu började det gå undan. Stora delar av Mariabergets bebyggelse räddades. Dock gick det kanske lite för fort i ett avseende: de kulturhistoriska hänsynen fick inte berättigad plats i många av upprustningsprojekten. Kraven på moderna bostäder och antikvariska hänsyn gick inte hand i hand. Det gick så långt att Samfundet S:t Erik, Skönhetsrådet och experter inom byggnadsvård satte ner foten. Ett krav på att minst 50 procent av stommen skulle bevaras när man renoverade ställdes.

Även om Mariabergets hus räddades, försvann de gamla strukturerna med småverksamheter, hantverk och butiker. ”Kommer det bara bli ett skal” frågade sig författaren Werner Aspenström i en tidningsartikel. Och visst blev det förändring. Kanske ställdes det nya mot gamla föreställningar om livet på Söder som till viss del blivit mytologiserat.

Under 1970- och 80-talet moderniserades i stort sett alla Stadsholmens byggnader. Alla upprustningar blev inte bra – men idag är en åsikt att husen i alla fall räddades.

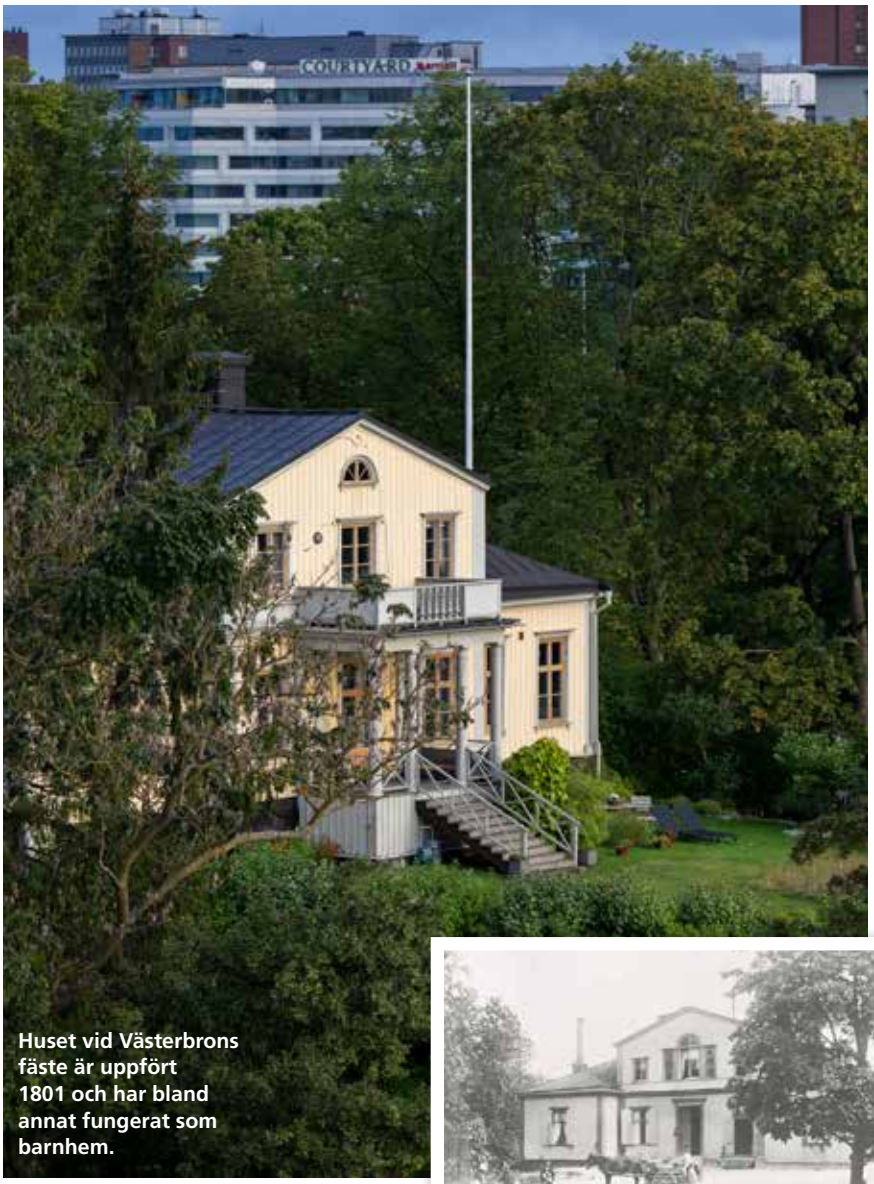
1992 inrättades så Kulturhusrådet – den expertgrupp inom byggnadsvård som än i dag finns hos Stadsholmen. Och det är nu byggnadsvården inom företaget börjar få den framträdande plats som den har in i vår tid. Mer om det i nästa avsnitt om vår historia.

HUSET BERÄTTAR

Rålambshov byggdes som ståtlig malmgård

Det gula huset i Marieberg hukar nästan under Västerbrons fäste. Byggnaden – uppförd i Empirestil – har fungerat både som sommarnöje och barnhem.

text: **MATS LUNDQVIST** *foto:* **KRISTIAN POHL**

Huset vid Västerbrons fäste är uppfört 1801 och har bland annat fungerat som barnhem.

FOTO: E THOMEÉ. SSMF33754

Källor: Marieberg 1:15, Faktablad Stadsholmen.

HUSET MED DEN vackra utsikten över Riddarfjärden är ritat av arkitekten Carl Christoffer Gjörwell (som gett namn till Gjörwellsgatan där bland annat DN-skrapan ligger). För att vara ett Stadsholmenhus är det relativt nytt – uppfört 1801. Innan huset kom på plats fanns det bland annat tobaksodlingar och värdshus här.

Det var underståthållaren Pehr Evert Georgiis som lät bygga huset, och gav det namnet Agatheberg efter sin fru.

När nästa ägare, riddaren Christian af Stenhoff, tog över efter bara några år fick huset heta Rålambshov – och det är väl det namn som är vanligast i dag och kopplar ihop huset med parken nedanför.

STADEN KÖPTE EGENDOMEN i början på 1920-talet och byggnaden inreddes för att fungera som barnhem.

När Västerbron skulle på plats i början på 1930-talet fanns det planer på att riva huset. Men Stockholms nya borgmästare Gunnar Fant gillade huset och frågade om han inte kunde få hyra det. Det fick han, och därmed fick huset stå kvar.

Det var en fin bostad han kunde flytta in i med sin familj. Många rum och en cirkelformad sal med utgång mot utsikten mot Mälaren. En kuriositet i huset är mathissen från 1920-talet.

Bilden är från början av 1900-talet. Dörren till höger sattes igen under 1920-talet.